

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET.

1888.

ANDRA HÄFTET.

INNEHÅLL:

Esselde. Jenny Linds debut i Stockholms aristokratiska sällskapslif.

Esselde. Qvinnofrågan inför kongl. m:ts befallningshafvande.

Are. Skolungdomens nöjen förr och nu.

Selma Lagerlöf. Den lyckliga. Poem.

Moder. Sed eller osed.

L. E. En sommarvandring.

Fredrika-Bremer-Förbundets meddelanden:

Från stipendiekomitén.

Hvarjehanda i qvinnofrågan.

Korrespondens: I. Bref från *Spe* i frågan om bildade flickors lämplighet såsom barnavårderskor. II. Bref från *Eva Vigström* rörande frågan: "Är dryckenskapen i tilltagande bland qvinnorna?" (Se omslaget.)

Pris pr årgång: } För Förbundets medlemmar kr. 2,50.
 } För icke medlemmar ,, 4,00.

Fredrika-Bremer-Förbundets

hemstudier.

Ledning för hemstudier inom olika ämnen lemnas af Fredrika-Bremer-Förbundet.

Ledningen innefattar:

- 1) *Allmänna råd eller anvisningar rörande literatur*, afgift 1 kr.
- 2) *Studieplan*, " 5 "
- 3) *Råd och fortsatt ledning*, hvarvid lärjungen har rätt att hvar fjortonde dag insända en skriftlig uppsats och förfrågningar.
Afgift för halfår för hvarje ämne 15 "
Närmare upplysningar meddelas genom Fredrika-Bremer-Förbundets byrå.

Sjukkassan.

För en inträdesavgift af 3—8 kr. och en årsavgift af 12—17 kr. beroende på den inträdessökandes ålder, gifves i sjukhjälp 1 kr. 50 öre om dagen, under en tid af ända till 13 veckor under kalenderåret, med möjlighet till förlängning, beroende på styrelsens beslut.

Till lättnad för de inträdessökande lemnas å förbundets byrå, 19 Lilla Vattugatan, Stockholm, formulär till läkarebetyg och till intyg om sjukdomsfall, samt öfriga anvisningar. Vid förfrågningar från landsorten sändas alla önskade upplysningar. Kassan är öppen för inskrifningar *hvarje helgfri torsdag* kl. $\frac{1}{2}6$ — $\frac{1}{2}7$. Äfven personer, som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i kassan.

Å förbundets byrå hafva under januari månad anmält sig:

Arbetsgifvare: för erhållande af lärarinnor 9, lektioner 13, värdinnor, sällskap och biträden i hem 5, kontors- och skrifbiträden 4, s:a 31.

Arbetssökande: lärarinnor 19, lektionsgifvare 11, kontors- och skrifbiträden 4, värdinnor och biträden i hem 6, s:a 40.

Jenny Linds debut i Stockholms aristokratiska sällskapslif.

Det är en kall vinterkväll år 1838. I huset n:r 11 Regeringsgatan tändes ljus efter ljus i kronor och kandelabrar. På gatan stannar en hel rad täckta vagnar, hvilka närma sig porten i mån som der blir plats. Livréklädda lakejer slå upp vagnsdörrarna och eleganta damer, åtföljda af uniformerade herrar stiga försigtigt ut, taga ett djärft hopp öfver den smutsfyllda ränstenen och försvinna genom porten till den svagt upplysta förstugan. Några minuter senare befinna sig de nykomna i tamburen; varsamt aftagas ytterplaggen, sidenklädningar frasa, schalar draperas, en blick i spegeln egnas de fantastiska coiffurerna, medan herrarna putsa sina plymagerade hattar eller rätta på sina guldfransade epåletter — och in tåga i den upplysta våningen de nykomna gästerna gruppvis eller en och en.

I första rummet, ett hörnrum der åtskilliga musikaliska instrument ses ordnade, mottagas gästerna af värden, baron L., en äldre man med de ädla anletsdragen skuggade af ett rikt silfversprängdt hår, hållningen värdig, later och uppsyn präglade af en fin hjärtlighet. Efter att hafva passerat ett mindre förmak, inträda gästerna i den stora, halfrunda salongen och hälsas der af värdinnan. Hon är en liten dam om några och trettio år med ungdomligt lifliga rörelser, uttrycksfulla ögon och ett skälmskt, men på samma gång ytterst förbindligt leende kring de svällande läpparna. Det ligger i hennes impulsivt naturliga väsen någonting eget, som särskiljer henne från den mera konventionelt afmätta hållningen hos hennes förnåma gäster. Denna egenhet tillskrifva somliga hennes öfverlägsna begåfning, andra hennes ofrälse börd. Med en fri och behaglig åtbörd räcker hon sina gäster handen, liten, hvit och ringprydd, hälsar dem välkomna, föreställer dem för hvarandra och förstår att med några få ord inleda bekantskaper till höger och venster.

Der kommer baron B. med sin friherrinna och sina döttrar, den ena sedermera gift med en svensk utrikesminister, den andra moder till Sveriges nuvarande störste skald. Efter dem synes öfverstekammarjunkaren hos Carl Johan, baron F., samt general C. Der komma eleganta unga damer, omsvär-

made af några militärer och "unga män i verken". Vidare ser man den omtyckte violinisten i hofkapellet, hr Elvers, och en ung violoncellist, notarien F., nu en af hufvudstadens veteraner inom musikverlden. Slutligen inträder ett par, sällsamt att skåda: hustrun en skönhet i sin fulla blomstring, högväxt med yppiga former, regelbundet sköna drag och en hy som ros och lilja; mannen en liten förkrympt gestalt med ett vissnadt, af lidande prägladt ansigte. Det är grefven och grefvinnan B., båda bärare af historiskt ärofulla namn, hon derjämte drottning i skönhetens verld. Ett sorl af beundran följer henne hvar hon går fram, och knappast har hon tagit plats, förr än en skara beundrare slår ring omkring henne.

Men plötsligt stiger sorlet och får en helt annan ton, i det allas blickar vändas mot dörren till förmaket.

Der på tröskeln står värden och vid hans sida, med sin hand i hans, en ung flicka med rika lockar kring de bleka kinderna, en enkel dräkt som mjukt smyger sig kring den jungfruliga gestalten samt en drömmande, halft frånvarande och likväl tilldragande blick i de djupliggande ögonen.

Sorlet växer, då den gamle ädlingen för den främmande in i kretsen af sina gäster; men han hinner ej nämna hennes namn: det sväfvar redan på allas läppar och flyger nu kring rummet med dämpadt ljud: *Jenny Lind! Jenny Lind!*

Skönhetera för dagen glömmas, och, hvad mera är, de glömma sig själfva; fleuretteerna undertryckas, etiketten brytes ostraffadt, och sedan den nykomna på det älskvärdaste hälsats af värdinnan samt af henne personligen presenterats för de förnämsta damerna, samlas den högaristokratiska kretsen kring den enkla, till dragen osköna, till börden okända unga flickan, hyllande för en gång i henne snilletts själfskrifvenhet framför bördens, själens skönhet framför dragens.

Det blir ett sällsamt lif i den förut något stela salongen. Värdinnan indrager i sitt spirituela samtal med den firade gästen gamla och unga, och alla känna sig lyckliga att få höra ett ord eller uppfånga en blick af denna Jenny Lind, som under några veckor såsom Alice i Robert och Agatha i Friskyttan hänfört och tjusat dem och hela stockholmspubliken.

Till en början något fåordig och försagd i den främmande omgifningen, lifvas dock gästen småningom. Hon ler misstroget, då en af de förnämna herrarne liknar henne vid "la divine Malibran" och skrattar öppet åt den gamle ge-

neralens barocka artigheter. På en patetisk fråga, hvilka himmelska tankar som fyllt hennes själ, då hon föregående afton såsom Alice famnat korset och tjusat publiken, svarar hon efter någon tvekan: "jag tror jag tänkte på min gamla hatt."

Men hvar hälst hon möter allvar och djupare förstånd i loforden, svarar, hon sympatiskt, nästan ödmjukt.

Vid hennes sida synes den skickliga pianisten Mina Josephson, syster till den då ännu okände Axel Josephson. Till henne smyger sig en fjortonårig flicka med blyg uppsyn, huses äldsta dotter; hon blir förestäld för Jenny Lind och får af henne en varm handtryckning.

* * *

Huru det lifliga samqvämet fortgick, hur fjortonåringen tillsammans med sin lärarinna inledde musikstunden med ett fyrhändigt pianostycke, hur en af Beethovens vackraste pianotrior följde, och hur slutligen Geijers och Lindblads visor sjöngos af Jenny Lind, så som de aldrig af någon annan blifvit sjungna eller kunna blifva sjungna — från hjärta till hjärta — det må här endast antydast. Så ock huru värdinnan och värden stäckte gästernas alltför häftiga åstundan att få höra mer och mer, dermed antydande hurusom det var bekantskapen med den älskvärda sångerskans personlighet, icke blotta njutandet af hennes sång, hur härlig den än var, som man åsyftat med bjudningen.

Att Jenny Lind var nöjd med sin afton, att hon bland gästerna hade funnit flere af sina varmaste och trognaste beundrare, det är visst. Och då hon var den första operasångerska, som i mannaminne varit inbjuden inom hufvudstadens aristokratiska sällskapsverld och sedan i mer än en af dessa kretsar blef en kär och hedrad gäst, har det syntts vara af intresse att med denna lilla skizz bevara minnet af hennes debut äfven på detta område.

För dens minne, som tecknar dessa rader, står Jenny Linds personlighet såsom en unique företeelse, sig själf men ingen annan lik; enkel, anspråkslös, men värdig och genomträngd af ett slags heligt ansvar för den mission — den rena konstens mission — som hon kände vara henne af Gud anförtrodd.

Esselde.

Qvinnofrågan inför Kongl. M:ts befallningshafvande,

af Esselde.

Den märkligaste tilldragelse på qvinnofrågans område under det förflutna året hos oss har utan tvifvel varit reger-
 ingens vädjan till vederbörande myndigheter rörande riksdagens skrivelse om lämpligheten af qvinnors direkta deltagande i det offentliga samhällsarbetet på områden af den stora vikt och betydelse, som skolväsendet och fattigvården. På grund häraf hafva utlåtanden gifvits af samtliga domkapitel och länsstyrelser i landet jämte Stockholms konsistorium och öfverståthållarembete. Förslaget föranleddes, som bekant, af riksdagsmannen hr Borgs motion om ändring af lagen derhän, att kvinnor som äro röstberättigade i kommunen må kunna inväljas till medlemmar af skolråd och fattigvårdsstyrelse.

Att frågan blifvit väckt, samt derefter af ansedda och erfarna män pröfvad, måste alltid betraktas som en vinst, vare sig man är en anhängare af den ifrågasatta reformen eller en motståndare till densamma. Då myndigheternas utlåtanden blifvit offentliggjorda och deri framläggas de mäst olika åsikter i ämnet, får allmänheten och isynnerhet qvinnorna deraf en anledning, ja snart sagdt en tvingande uppfordran att i sin ordning pröfva frågan och bestämma sin uppfattning af densamma.

Vi vilja därför här gifva en kort sammanfattning af de åsikter, som förekomma i myndigheternas utlåtanden, deraf göra våra slutsatser samt antyda de närmaste önskningsmål, om hvilka reformens vänner må kunna förena sig. Vi måste dock till vår ledsnad hålla oss endast till de af k. m:ts befallningshafvande, d. v. s. länsstyrelserna, afgifna utlåtanden emedan domkapitlens icke varit för oss tillgängliga i original.

* * *

I stort sedt kan man vid frågans behandling urskilja trenne olika meningsgrupper: de, hvilka rent tillstyrka reformen; de hvilka rent afstyrka henne, samt de hvilka afstyrka henne i hennes nuvarande form, men hade velat tillstyrka henne, dels om hon icke inneburit mer än seden redan med-

gifvit, d. v. s. qvinnans *biträdande* i skol- och fattigvård, *dels* åter om reformen varit fullt radikal, d. v. s. inneburit likställighet mellan man och kvinna på alla områden.

Rent afstyrkt hafva k. befallningshafvande i Falun, Östersund, Gefle, Vesterås, Örebro, Karlstad, Karlskrona samt öfverståthållarembetet i Stockholm, således 8.

Afstyrkt blef reformen af k. befallningshafvande i Linköping, på grund af att hon inneburit *för litet*, i Kalmar och Stockholm emedan hon yrkat *för mycket*; alltså 3, eller inalles 11 afstyrkande.

Rent tillstyrkt hafva åter k. befallningshafvande i Umeå, Luleå, Hernösand, Upsala, Nyköping, Jönköping, Vexjö, Mariestad, Venersborg, Göteborg, Halmstad, Malmö, Kristianstad och Visby, således 14.

Härvid är blott att märka, att man i Umeå tillstyrker reformen blott för städerna; att man i Kristianstad betvivlar, att de allmänna valen skulle träffa just de lämpliga personerna och därför yrkar, att de resp. styrelserna må själfva välja sina qvinliga ledamöter, samt slutligen, att nästan alla, anhängare såväl som motståndare, påyrka, att qvinnan ej såsom mannen må åläggas uppgiften såsom tvångspligt.*)

De hufvudsakliga motiven för reformens *tillstyrkande* kunna sammanfattas i följande anföranden:

Många af de åligganden, säga k. befallningshafvande i Göteborg, som tillhöra fattigvårdsstyrelse och skolråd, "äro af beskaffenhet att väl egna sig för det qvinliga skaplynnnet samt att med fördel kunna anförtrors qvinlig verksamhet." Exempelvis anföres fattiga barns vård och uppfostran.

Qvinnan är genom sitt skaplynnne i allmänhet lämplig att deltaga i ledningen af fattigvårdens och folkskolans angelägenheter, heter det från Nyköping.

Qvinnas inväljande att deltaga i de bestyr, som tillhöra ifrågavarande styrelser, förklaras af k. befallningshafvande i Jönköping ej kunna medföra någon olägenhet men väl tillföra dessa myndigheter verksamma och intresserade krafter

*) Af domkapitlen hafva, enligt tidningarnas uppgifter, Linköping, Upsala, Lund, Visby, Karlstad och Stockholms konsistorium, således 6, *rent afstyrkt*. Göteborg, Vesterås, Skara, Vexjö och Strängnäs, således 5, hafva *afstyrkt* reformen men medgifvit att kvinnor må kallas till biträden. Hernösand och Kalmar hafva deremot *rent bifallit*. Här stå således, enligt vår beräkning, 11 *afstyrkande* mot 2 *tillstyrkande*.

för främjande af deras uppgifter. "Qvinnan kan lättare skaffa sig kännedom om de hjälpbehöfvandes personer och vidden af deras behof, väcka och lifva deras håg till arbetsamhet, främja bland dem ordning och sedlighet."

Det kan icke blifva svårt, skrives det från Malmö, minst i städerna att finna qvinnor, som med heder kunna fylla ifrågavarande åligganden. Många äro i den ställning, att de kunna egna tid och krafter åt allmänna värf och torde därför önska en dylik verksamhet.

K. befallningshafvande i Upsala förorda med värme reformen, yttrande bland annat: "Qvinnan är till lynnet vekare än mannen, är i allmänhet i besittning af ett ömmare hjärta och större medlidsamhet; men hon är ock, då hon hängifver sig åt en med hennes natur öfverensstämmande verksamhet, oförtrutnare att noggrannt fullgöra de förbindelser hon sig åtager."

Samma motiv i svagare betoning gonomgå flertalet öfriga utlåtanden. Många beklaga, att valet måst begränsas till i kommunen röstberättigade qvinnor, hvarigenom kanske just de lämpligaste personerna utestängas. Men allmänt erkännes nödvändigheten af denna inskränkning, emedan gift qvinna, såsom stående under mannens målsmanskap, icke kan åläggas penningansvar. Flertalet åberopar sig på den omfattande och gagnrika verksamhet, som inom ifrågavarande områden frivilligt öfvats af många qvinnor, och finner deri ett skäl till för att bereda dem tillfälle att såsom samrådande och beslutande taga del i resp. myndigheters arbete.

Egendomligt är att se huru nästan samma motiv åberopas af reformens motståndare för alldeles motsatta yrkanden.

Typiska för det rena *afstyrkandet* äro utlåtandena från Falun och Östersund. Reformen, säges det, skulle göra intrång på qvinnans af natur och samhällsordning förelagda pligter, komma henne att försumma sina husliga åligganden för att öda sina krafter på ett besvärligt och tidsödande, för hennes skaplygne främmande uppdrag m. m. Något behof af qvinnans direkta ingripande i samhällsarbetet har icke visat sig. Den ifrågasatta reformen är blott en yttring af "den agitation för mannens och qvinnans likställighet, som nu för tiden bedrifves." De båda utlåtandena äro nästan ordagrannnt lika. I Falun tillägges dock den märkliga betänkligheten, att om reformen genomföres, en fattigvårdsstyrelse kunde komma

att bestå af nästan *endast* kvinnor — en pikant idé, som Stockholms fattigvårdsnämnd, tillsjord af öfverståthållarembetet, skyndar att upptaga och bruka till försvar för sin hotade ställning.

Vidare är faran och obilligheten af att belasta kvinnan med ansvar för myndigheternas ekonomiska angelägenheter ett genomgående motiv för afstyrkande. Ofta åberopas äfven det faktum, att myndigheterna vanligen kunnat påräkna kvinnornas ofta oskattbara frivilliga tjänster utan att erbjuda dem några motsvarande rättigheter, hvarför reformen vore opåkallad.

Utrymmet tillåter ej att ingå i alla afstyrkandets detaljer, dock kunna vi ej underlåta att meddela ännu några utdrag, det första för egenhetens skull, de tvänne andra emedan de synas innehålla klaven till frågans närmaste lösning.

I ett län utmärka sig k. befallningshafvande bland alla sina öfriga medbröder genom den mästerliga blandning af hög ridderlighet och fin satir, som präglar deras utlåtande, hvilket tillika på ett ypperligt sätt återgifver det taktiska konstgreppet "marsch på stället"! Till en början uttryckes en vänlig farhåga, att den erbjudna valbarheten i kvinnans nuvarande samhällsställning torde bli henne allt för besvärlig, att det vore mindre grannliga, om endast röstberättigade kvinnor kunde väljas och icke de, hvilka sakna rösträtt, äfven om de vore lämpligare. Innan steget tages fullt ut, och kvinnan förklaras likställd med mannen i *alla* kommunala och politiska rättigheter och skyldigheter, hemställes därför, att k. m:t täcktes låta allt förblifva vid status quo, med andra ord, tillåta att kvinnor må kunna användas som *biträden* åt ifrågavarande myndigheter.

Blekinge länsstyrelse anser, att kvinnans lif genom den föreslagna reformen skulle förryckas, att kvinnan har som maka och moder viktigare uppgifter, att hon i de flesta fall har sin tid fullt upptagen, m. m. På grund häraf förklaras den föreslagna förändringen obehöflig och olämplig, "hvadan och då densamma icke låter sig genomföra utan ytterst genomgripande ändringar i nu gällande lagstiftning, styrelsen *afstyrker* det väckta förslaget."

Stockholms län vill ha rätt för skolråd och fattigvårdsstyrelse att "kalla i kommunen bosatt kvinna, vare sig i kommunala angelägenheter röstberättigad eller icke, för att vid

skolrådets eller styrelsens sammanträden närvara och i öfverläggningarna men ej i besluten deltaga, samt, efter åtagande, med ledamots behörighet utföra enskild ledamot åliggande bestyr.”

* * *

Vi hafva nu tagit en hastig öfversigt af k. befallningshafvandes utlåtanden i frågan. Hvilka slutledningar kunna nu af dem dragas? Att man skulle vara af ganska olika åsikter var att vänta. Mera öfverraskande är att finna, hurusom reformens motståndare nästan enhälligt erkänna vigten af qvinnans verksamhet på berörda områden, vare sig hon egnar sig åt den af egen tillskyndelse eller såsom biträde åt myndigheterna, hvaremot man lika enhälligt motsätter sig förslaget att gifva henne beslutande rätt eller ansvar. Vidare finner man, hurusom från alla sidor frågans besvarande gjorts hufvudsakligen beroende af den olika uppfattning man har af qvinnans natur. I Falun, Östersund m. fl. anser man denna natur uteslutande egnad för omsorgen om den egna familjen, om hem och barn. I Malmö och Göteborg, i Upsala och Jönköping m. fl. ser man också häri qvinnans grundväsentligaste anlag, men man tror, att då hon icke haft eller icke mera har en egen familj och egna barn att verka för, hon må utan all sköns fara för sin qvinlighet hjälpa till att draga försorg om andras. Reformens motståndare mena, att den nya uppgift man vill gifva qvinnan vore nog att förleda henne att svika sin natur och öfverge sina husliga pligter för de offentliga. Reformens anhängare åter hafva mer förtroende för qvinnans natur och frukta icke att den skall ledas på villospår af en lagparagraf. Motståndarna vilja på sin höjd använda henne som frivilligt biträde åt myndigheterna. Anhängarna vilja ge henne samma rätt och samma uppgift som styrelsernas manliga ledamöter, på det att samhällets behof af qvinnornas särskilda begåfning för ifrågasvarande arbetsområden må blifva fylldt.

Så långt k. befallningshafvande.

* * *

Had tänka nu qvinnorna själfva om sig själfva i denna viktiga sak?

Det vore af intresse om de af Dagnys läsare, som tänkt öfver ämnet eller i någon mån pröfvat uppgifterna på näm-

da områden, ville besvara detta spörsmål. I afvaktan derpå uttala vi här nedan i korthet vår egen mening.

I likhet med riksdagen och 14 af k. befallningshafvande tro vi, att ett verkligt behof förefinnes af qvinnans omedelbara deltagande i samhällsarbetet på här berörda områden så väl som på åtskilliga andra. Och vi tro äfven, att när qvinnan åtager sig dylika uppgifter, hon skall fullgöra dem utan att försumma sina närmaste pligter. Men å andra sidan tro vi alldeles icke, att en och annan qvinnas inväljande i skolråd och fattigvårdsstyrelse *i stället för män*, under i öfrigt oförändrade förhållanden, skulle medföra den önskade fördelen. Det är ju icke för att vinna den blotta likställigheten med mannen och erhålla rättighet att för kommunens bästa göra alldeles detsamma som han, som qvinnan skulle göras valbar, utan det är eller borde väl vara för att tillföra arbetet för skolan och fattigvården en *förstärkning af nya krafter*, villiga och dugliga att döma, besluta och verka på områden som — kanske i följd af *mannens* natur — hittills försumrats eller illa vårdats.

Med en sådan uppfattning kunna vi icke dela yrkandet på lagens ändring derhän, att qvinnan utan vidare må kunna inväljas såsom ledamot i nämnda styrelser, arbeta för samma uppgifter som varit den afgående manlige ledamoten anförtrodd samt infogas liksom han i det gamla oförändrade arbetsmaskineriet. Vi tro tvärtom, att man för genomförande af den viktiga reformen kan hämta god ledning af ett par af dess motståndares utlåtanden, nämligen det från Karlskrona och det från Stockholms län. I det förstnämnda säges att reformen kräfver djupt ingripande lagförändringar. Utan att gå så långt tro vi dock, att reformen blir maktlös och onyttig om den ej föregåtts af förändringar i stadgar och reglementen, som medgifva inväljandet af qvinliga ledamöter *jämte* det bestämda antalet manliga, samt tillåta en sådan fördelning af göromålen, hvarigenom de *nya* arbetskrafter, som erhållits i och genom qvinnors inväljande, kunna fullt tillgodogöras.

Vidare tro vi, att i denna stund ytterst få kvinnor inom hela landet skulle vara mäktiga af att sköta dessa nya och viktiga uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Vi tro, att icke ens den mäst uppoffrande frivilliga kärleksverksamhet, eller det flinkaste biträde lemnadt åt manliga styrelseledamö-

ter, kan bibringa våra qvinnor de insigter och egenskaper, eller den erfarenhet om de kommunala bestyrens egendomliga art och kraf, som fordras för att kunna med framgång fylla berörda uppgifter. För att då gifva qvinnan den nödiga förberedelsen och uppfostran till det viktiga medborgerliga värf man vill anförtro henne, veta vi ingen bättre utväg än den af k. befallningshafvande i Stockholms län föreslagna, dock tillämpad blott såsom en öfvergångsform. Vi tillråda sålunda, att de qvinnor, som antagit kallelse att vara ledamöter i skolråd eller fattigvårdsstyrelser, *mätte under första året efter deras tillträde närvara vid resp. styrelsers sammanträden, med rätt att deltaga i diskussionen, men icke i besluten*, äfvensom utföra uppdrag som af styrelserna kunna dem anförtros; men att de derefter *mätte tillerkännas alldeles samma ställning och beslutande rätt som de manliga ledamöterna*. I annat fall blir reformen endast ett spegelfakeri, och man kan så gerna stanna vid den nuvarande ordningen, att t. ex. i större städer skyddsföreningar och enskilda personer lemna frivilligt biträde, eller i landskommuner energiska qvinnor, med eller utan lof, verka för de fattiga och skolan.

* * *

Men, frågar man, hvilka äro då de der qvinliga egenskaperna, som anses för samhällsarbetet så önskvärda? Svaret återfinnes i föregående anföranden angående qvinnans natur (se utlåtandena från Upsala, Jönköping m. fl.). Vill man i ett enda ord sammanfatta och uttrycka den kraft, som hittills saknats i samhällsarbetet och som med qvinnans rätta deltagande deruti skulle tillföras det, kunde man säga *moderlighetens*. Att denna kraft, ehvad den öfvas inom hemmet eller utanför detsamma, icke får vara en blott hjälpkraft, utan i många stycken också måste vara den bestämmande, om uppfostringsarbetet i stort som i smått skall vinna sitt mål, derpå kunde vi anföra mångfaldiga bevis både från äldre dagar och nyare tid, om utrymmet tillåte. Här måste vi inskränka oss till blott två, det ena hämtadt ur offentliga handlingar, det andra från vänners personliga erfarenhet.

För flere år tillbaka hade en ung qvinna inom laglig tid utskrifvits från barnbördshuset. Främmande i Stockholm, dref hon med sitt späda barn på armen kring gatorna, från den ena skyddsanstalten till den andra, bland dem äfven all-

männa barnhuset, men bortvisades från dem alla "emedan barnet var för svagt". Följden blef, att modern några dagar senare drogs inför rätta och fördes derifrån till fängelset för att aftjena sin strafftid som barnamörderska.

Männe ej författningar, som berättiga till ett sådant förfarande mot en hjälpsökande, vitna om frånvaron af moderlighetens kraft i samhällsarbetet?

Här vår andra historia. Ett par damer i en skyddsförening hade åtagit sig tillsynen om ett par fattiga, af vederbörande myndighet utackorderade barn. Vid deras första besök hos fostermodern syntes hemmet snygt och de små flickorna väl, nästan fint klädda. Vid närmare efterforskningar befans likväl fostermodern vara en dålig människa och hennes dotter en allmän qvinna. Det syntes då de båda skyddsdamerna påtagligt, att fostermodern hade för afsigt att egna de små flickorna åt samma ohyggliga yrke. De anmälde därför saken för myndigheten och begärde, att flickorna skulle flyttas till en annan fostermor. Ett par personer sändes då af styrelsen att taga reda på förhållandet, hvarefter svar lemnades, att som barnen voro väl och ordentligt hållna, fans intet skäl att flytta dem.

Om berörda myndighet haft några qvinliga ledamöter ibland sig, med rätt att deltaga i deras beslut och icke, som nu, endast varit biträden utan erkänd makt, skulle väl då ett sådant utslag kunnat gifvas?

* * *

Så mycket om behovet af qvinnans direkta deltagande i samhällsarbetet, samt om vigten af att hon dervid äfven har beslutande rätt.

Frågan huru den af oss föreslagna förberedelsen för uppgiften skulle ordnas, tillhör de sakkunniga att besvara. Oss återstår endast att bringa de aktade och frisinnade män, hvilka förordat saken, vår hjärtliga tack, i det vi ännu en gång uttala vår öfvertygelse, att reformen måste väl förberedas innan den fullständigt genomföres, om den icke skall skada i stället att gagna.

Skolungdomens nöjen förr och nu,

af Are.

Tiderna växla och vi med dem, säger ordspråket, och aldrig har det klarare besannats än vid jämförelsen mellan flickskolorna på 1830—40-talet och de nuvarande. Huruvida allt är bättre stäldt nu än då, det vågar gammalt folk ej döma om för att ej misstänkas att se "den goda gamla tiden" i rosenrödt. Visserligen kan man ha sina dubier, huruvida ej skolorna med c:a 30 elever, fördelade i olika lexlag och med fri flyttning efter Wallinska skolans föredöme, hade sina företräden; så ock om ej "gamla Eklund" förstods och smältes bättre än Odhners både "lilla" och "stora", om ej gamla Peplières var rätt så god som Olde eller Plötz o. s. v. Men allt det der lemna vi visligen derhän för att i stället språka ett ögonblick med läsaren om skolflickornas nöjen.

Antagligen äro upptågen under skoltimmarna sig tämligen lika, ehuru man på den gamla tiden visst icke var så kritisk gent emot sina lärare, som den nutida ungdomen. Men skolan drömde aldrig om att vidtaga några särskilda åtgärder för att flickorna skulle få roa sig. Några lekstunder sattes aldrig i fråga. Från kl. 9 till $\frac{1}{2}$ 3 arbetades oafbrutet, utom under den korta stund då frukostbrödet förtärdes.

Lekplatser voro okända. Vid Wallinska skolan på stora Nygatan, midt i hjärtat af den tätt bebyggda staden mellan broarna, fans säkert ej utrymme för lekplats, och i medtäflaren, den Bjurströmska pensionen vid Regeringsgatan, var gården trång och svart som en brunn. Skridskolof var ett ord som icke fans till, hvarken i Fryxells svenska språklära eller i skolans slangspråk. Ja skridskoåkning var och *borde* enl. tidens sed vara för flickorna ett begrepp, alldeles lika främmande som vissa vetenskapliga uttryck, hvilka förekommo i ett oskyldigt handskrifvet kompendium i fysiologi, som magister Olof Fryxell företagit sig att diktera för eleverna i m:lle Bjurströms skola, och som väckte hos mödrarna en sådan "horreur" att ämnet måste förbjudas! — Det var, kort sagdt, *indécente* att förutsätta, att flickor skulle kunna åka skridsko. Skolgymnastik var ett okänt begrepp. Vägen bort och hem från skolan kunde väl för dem, som hade sällskap med kamrater, vara treffig nog, men aldrig vågade man

göra några afstickare till fria platser, der någon lek kom ifråga. Låg Norrbro eller Drottninggatan i skolvägen, hämtades man af betjent eller jungfru, ty der gick det alls icke an för unga flickor om 14, 15 år att visa sig allena. Försigtigheten var befogad, ty det hände verkligen, att ensamma unga flickor skrämades eller ohöfviskt tilltalades.

På e. m. hade man ganska träget med lexorna och kom sällan eller aldrig ut. Promenaderna sparades till söndagarna, då man fick gå "i torget" med den öfriga familjen och visa sin skära hatt eller sin nya "capotte" samt skärskåda kamraternas, och rodnande helsa på kadett-dansörerna från sista karlbergsbalen.

De nu så kallade "sommarnöjena" funnos ännu icke till. Hade pappa qvar sitt landtgod, så flyttade man dit efter slutad vårexamen, och då började för många ett friskt lif i naturen och fortfor så länge sommaren räckte. Några rika grossörsfamiljer hade villor ute på Djurgården eller i grannskapet af Drottningholm. Men det stora flertalet skolflickor stannade i sina stadshem och fick aldrig se mer af landet än som bestods vid en och annan sparsamt förekommande färd med kullbåtarna till Djurgården eller Liljeholmen.

Hur annorlunda mot nu, då skolan har på sitt schema 10 min. *obligatorisk* lekstund efter hvarje lektion, då lekplatser följaktligen måste anskaffas, eller, der detta är omöjligt, flickorna promenera radtals åtföljda af en lärarinna! Hur göra icke de förnämsta skolorna sitt bästa för att skaffa också lekmaterial, krocketspel, bollspel, käglor m. m.! Hur öfverraska de icke sina flickor en eller annan solklar vinterdag med skridskolof, eller påbjuda under våren botaniska vandringar utåt landet, och hur härligt är det ej då att möta de rosenkindade skarorna med skridskorna eller portörerna slängda öfver axeln och en mystisk väska, med cakes och andra godsaker, i handen! Att det skulle vara någonting för flickan opassande i att åka skridsko faller nu för tiden lika litet en mor in, som att förbjuda fysiologien som läroämne.

Men icke nog härmed. På senare tiden har man också börjat tänka på, att skolungdomen kunde behöfva en liten sund förfriskning också om sommaren, företrädesvis de, hvilkas föräldrar icke hafva några sommarhem. Och så hafva de s. k. *ferieresorna* eller *sommarvandringarna* uppstått. Pojkarna hafva som vanligt fått brorslotten af det allmänna in-

tresset, i det för deras sommarvandringar betydande insamlingar gjorts. Men flickorna hafva icke håller blifvit lottlösa, ehuru man alls icke gjort väsen af dem. Läkaren vid en större flickskola tog år 1886 initiativet till saken och skaffade en liten penningsumma. En af de hurtigaste, mäst resvana lärarinnorna, åtog sig att leda färden; en grupp flickor om 15—17 år utvaldes; resdagen utsattes och *skolflickornas första sommarvandring* försiggick på det treffliga, för kropp och själ uppfriskande sätt, som den välkända signaturen L. E. berättat i Dagny häft. aug.—sept. 1886.

Förliden vinter öfverraskades L. E. en vacker dag af en gåfva från Lars Hiertas fond, hvilken, på den varmhjärtade skolvännen fru A. Retzii initiativ, blifvit anslagen till ferievandringar följande sommar för ett antal skolflickor, hvilka vandringar L. E. fick i uppdrag att ordna.

I följd af denna vänliga och kloka insats i saken kunde förliden sommar ej mindre än 26 flickor från 6 skolor, fördelade i flockar, hvar och en stäld under ledning af en för dem och saken intresserad lärarinna, begifva sig ut på feriefärd.

Vid hemkomsten voro alla hjärtligen belåtna. Ett nytt förtroligare band hade förenat så väl de unga med lärarinnan som de unga sins emellan. "Jag möter ingen af dem, utan att de stråla emot mig som ett solsken", berättade fram på vintern en af ledarne. Derjämte hafva de unga synbart vunnit till helsa och lefnadsmod. Man finner dessa goda resultat helt naturliga, då man läser den berättelse om en af dessa sommarvandringar, som L. E. vänligast meddelat längre fram i häftet, i syfte ej blott att förtälja om resans små äfventyr och den gästfrihet hvarmed vandrerskorna mottogos öfverallt och af alla klasser, utan ock att tjena till vägledning för andra, som kunna önska ställa kosan åt samma håll.

De förhoppningar, som 1886 uttalades af L. E., hafva äfven så till vida realiserats, att en styrelse för den qvinliga skolungdomens sommarvandringar nu kommit till stånd, hvars sekreterare, fröken Lilly Engström, meddelar upplysningar och goda råd.

Men, frågas det kanske, äro då 15 å 17-åringarna lyckligare och gladare nu än förr?

Svaret måste hänskjutas till ett nytt "uppfinnigarnas tidehvarf" då man lyckats konstruera glädjemätaren och lycko-

vågen. Till dess få vi lemna sådana jämförelser derhän, fröjdas åt att fordom okända, sunda och uppfostrande nöjen komma den nutida ungdomen till del och i vårt sinne tacka dem, hvilka, vare sig som gifvare eller ledare, härtill medverka.*)

Den lyckliga.

Dans uppå rosor och dröm på siden,
Smekande konstverk och eldigt spann;
Frasande drägter och gylne smiden —
Allt med ett ögonkast blott hon vann.

Kojan bland björkarnas hvita stammar
Var hennes hem, medan barn hon var,
Kullen hvars ekskog i solen flammnar,
Se'n hennes slott på sin hjässa bar.

Leende, tjusande fram hon vandrat,
Varit hwart ögas, hwart hjärtas fröjd.
Ingen den kärlek förtydtd och klandrat,
Som henne lyfte till lyckans höjd.

Är det då sanning, att natt och dager
Delas till jorden i lika mått?
Hon, som så strålande var, så fager,
Har hon af ljus ej för mycket fått?

Har hon, skuldlös, oändligt brutit,
Har hon slösat vårt släktes skatt?
Få, för den lycka hon ensam njutit,
Tusen försmäkta i sorgens natt?

Selma Lagerlöf.

*) Vi tillägga här, att Stockholm icke är den enda stad, hvars flickskolor anordnat sommarvandringar för sina elever. Vi veta särskildt, att en liten vandrareflock från Norrköping, med fröken Gerda von Friesen i spetsen, under sommaren stälde sin kosa åt samma håll som L. E.

Sed eller osed?

I Nya Dagligt Allehanda för den 11 maj förlidet år förekom bland "Fria ord" en uppsats med öfverskrift: "Skydd åt vår ungdom", undertecknad "Mödrar", hvilken sökte väcka allmänhetens uppmärksamhet på den i hufvudstaden rådande seden, att en mängd cigarrbodas hållas öppna ej blott söndagar, utan äfven långt in på nätterna. Den påvisade det demoraliserande inflytande, som i sedligt hänseende kan befaras af en sådan natthandel, och framstälde tvänne frågor att besvaras af dem det vederbör. Dessa lyda sålunda:

"Hvarför skötes cigarrhandeln *företrädesvis* af qvinlig betjening och hvarför göres i valet af denna ofta afseende på ungdom och fägring?"

"Hvarför äro cigarrbodarna öppna på tider, då alla andra bodar måste vara stängda, hvilket ej endast gäller om sön- och helgdagar, utan äfven om nattens första timmar*)."

Oss veterligt hafva dessa frågor ej erhållit *något* svar, ej håller har den i nämnda uppsats uttryckta önskan, "att den allmänna opinionen ville uttala sig *så kraftigt* för en reform af det påpekade missbruket, att man kunde hoppas att snart nog se den genomförd", framkallat ens en diskussion i ämnet. Allt går sin gilla gång som förut, och man ser ännu, såsom tillföre, ljus glimma i cigarrbodarna kl. 12—2 på nätterna, under det mörker råder öfverallt annorstädes.

Likväl känna vi, att förenämde uppsats funnit genklang i många hjärtan och att, bakom de "Mödrar", som undertecknat den, stå otaliga andra, hvilka ej önska något högre än en reform i ofvan antydda riktning. Men hur skola *de* kunna göra denna sin önskan gällande gent emot de makt-egande? De hafva med qvinnans vanliga tålmod bidat och hoppats, att äfven *fäder* i den allmänna sedlighetens intresse skulle känna sig manade att uppträda mot ett missbruk, som onekligen strider mot lag och goda seder.

Men nej, de, så väl som ordningsmakten och pressen, förhålla sig tysta och passiva, låtande saken hafva sin gång, och det är ju ett axiom, att "der ingen åklagare är, är in-

*) Ett aktningvärdt undantag i båda dessa hänseenden, utgör firman Tjäder & Son, som hvarken idkar söndags- eller natthandel, ej håller använder qvinlig betjening.

gen domare". Det ser således ej ut, som kunde man hoppas att snart erhålla någon rättelse af detta klandervärda ofog, utan det tillåtes att obehindradt fortgå, under det man afsigtligt synes blunda för följderna.

Detta antagande bekräftas äfven af förhållandet, att en cigarrhandlare, som ogillade den i fråga varande oseden, gjort flere fruktlösa försök att få den afskaffad. Myndigheterna anse det nämligen ej vara stridande mot skick och god ordning, att cigarrbodarna hållas öppna till långt in på nätterna.

Ej en gång vid det extra sammanträde, som den 1 sistlidne juni hölls af sällskapet *Pro fide et christianismo*, der frågan om söndagshandelns inskränkande afhandlades, tyckes någon röst hafva höjt sig mot cigarrhandelns fortgående, vare sig under sabbaten eller nattetid. Dock uppträdde vid detta tillfälle flere talare, hvilkas varma nitälskan för befrämjandet af samhällets sedlighet ej kan betviflas.

Är då detta slags handel verkligen i åtnjutande af ett *privilegium exclusivum*, som står öfver lag och rätt? Det tyckes dock, som tillkomme denna tvetydiga förmånsrätt förnämligast hufvudstaden, emedan helt nyligen i en landsortsstad en cigarrhandelsidkerska blifvit pliktfäld för söndagshandel.

Att döma af ofvanberörde förhållanden synes det ej vara att vänta, det från de makttegandes sida initiativet till den önskvärda reformen utgår. Vi vända oss därför till kvinnofrågans förnämsta och aktade organ i vårt land med en hemställan, att den ville uppträda som dess målsman.

Qvinnofrågan och cigarrhandeln — hvad hafva de gemensamt, torde mången fråga med ett ironiskt smälöje. Vi uppställa såsom svar: kunna renhjärtade och ädelsinnade qvinnor liknöjdt åse, att hundratals unga flickor, för vinnings skull, utsättas för frestelser och blottställas på ett sätt, att man knappt kan hoppas att de skola förblifva dygden trogna? Och hafva de en gång beträddt den sluttande plan, som leder till förderfvet, hvad blir då deras slutliga öde? Om man också *endast* skulle betrakta frågan ur synpunkten af den orimligt utsträckta arbetstiden, synes en rättelse vara af nöden. Hvad skulle man väl säga om andra affärer, der slikt nattarbete fordrades?

Vi fråga vidare: kunna mödrar vara likgiltiga för den fara, som lurar på deras unge, kanske svage och njutningslystne söner från det flämtande ljuset i cigarrbodarna, inbjudande till nattliga besök? Männe ej mången yngling sålunda blifvit lockad till det första afsteget från sedlighetens väg, ett steg, som, Gudi klagadt, sedan vanligen följes af flere andra, till dess han mer och mer försjunker i lättsinne och utsväfningar?

Kan ens någon ärbar och tänkande qvinna nattetid gå förbi de upplysta cigarrbutikerna utan att uppröras i sitt sinne öfver den slappa moral, hvilken tolererar ett missförhållande, som ju rent af är egnadt att lägga hyende under lasten?

Fråga då ej längre ironiskt efter gemenskapen mellan qvinnofrågan och cigarrhandeln, utan lyssna till den klagan, hvilken, ehuru tyst och undertryckt, uppstiger från de förorättade och uppoffrade unga kvinnorna, från de sörjande och förkrossade mödrarna, ja, från alla de sköflade existenserna, innan den växt till ett skärande verop öfver den slapphet, som har sin dryga andel i skulden till allt detta elände.

Vi qvinnor begära af lagstiftarna, så väl som af lagens handhafvare, endast en akt af enkel rättvisa mot de unga kvinnorna, hvilka såsom lockbeten skola tjena vinningslystnaden, mot de ännu oförderfvade ynglingarne, hvilka genom ofvan antydda oskick inledas i frestelse, då vi i sedlighetens och mänskighetens namn fordra, att *cigarrhandeln måtte underkastas samma ordningsstadga och samma kontroll som annan handel.*

Moder.

En sommarvandring.

Under sista hälften af maj månad 1887 diskuterades frågan om en fotvandring ifrigt bland flickorna i 8:de klassen. Hvilka skulle komma med, och hvart skulle kosan styras? Jag hade erbjudit mig att leda vandringen, och äntligen blef det bestämdt, att jag skulle få 5 af flickorna med mig, och att vi denna gång skulle ströfva omkring, förnämligast i Östergötland. Säsom mål för en turistfärd betraktades detta landskap med någon misstro. Östgötaslätten kunde ju ej jämföras med t. ex. Dalarnas berg. Der det finnes präktiga bondgårdar, var det ingen utsigt att få tillbringa natten i en lada, och att få svälta en dag kunde ej häller komma i fråga — och dock hörde allt detta till ett verkligt turistlif. Jag stod emellertid fast vid min plan; en slätt vore ju också något att se, och dessutom skulle vi öfvertyga oss om, att det i Östergötland finnes mycket annat än en stor slätt.

På avslutningsdagen bestämdes, att vi den 29 juni skulle sammanträffa på Jönköpingsbåten Primus, som kl. 8 på aftonen skulle lemna Stockholm, och så skildes vi åt med hopp om ett gladt återseende. Några af flickorna tycktes frukta, att vi aldrig skulle hinna till den 29, eller att dagen på ett eller annat märkvärdigt sätt skulle försvinna ur tiden — men alla farhågor voro onödiga. Då Primus den 29 lemnade Stockholm, voro flickorna ombord, och jag kom med i Södertelje. Vädret var härligt, och vi sutto uppe på däck en god stund sedan vi passerat kanalen. Flickorna hade visserligen några spekulationer på att se Hörningsholm i månsken, men som de äfven beslutit att följande morgon stiga upp kl. 3 för att se Stegeborg i soluppgången, så måste de offra någon tid åt sömnen och slå Hörningsholm ur hågen. Jag visste nog, hvad uppstigandet kl. 3 skulle hafva med sig, men som erfarenhetens lykta endast lyser på den väg man själf tillryggalagt, lade jag inga hinder i vägen för det tidiga uppstigandet. Under dagens lopp visade det sig också, att Jon Blund är en sträng fordringssegare: då intet märkligt var att se, försvann den ena efter den andra af mina reskamrater från däck. Dessutom kan jag försäkra, att under de 3 veckor vi reste tillsammans, väcktes aldrig mer något förslag om att stiga upp kl. 3. Soluppgångar beaktades ej vidare.

Som resan på Göta kanal nästan för alla var en nyhet, så fans mycket att se och beundra. Dagens mål var Bergs kanalstation. Der skulle två kamrater till flickorna möta oss, och vi skulle följa med till deras hem, Kolfall, en mil från Berg. Kl. 3 lemnade vi Primus. Jag gjorde i år samma erfarenhet som i fjol: att ångbåtskaptenen äro i hög grad tillmötesgående mot resande skolungdom. Vi hade bildat en "familj" och reste med 20 % rabatt. Då vi kommit till Berg, slogo vi oss ned i gräset under ett stort träd för att äta middag af vår medförda matsäck. Vi upptäckte snart en liten flicka, som sålde mjölk, och så voro vi väl försörjda. Det visade sig vid de olika matsäckspåsarnas öppnande, att ingen i själfviskhet tänkt allenast på sin egen person — nej här fans ett öfverflöd på smörgåsar, ägg och pannkaka, så att vi kunnat mätta en half skollofskoloni. Men då vi ej hade någon sådan i vår närhet, fick mjölkflickan sitt förkläde fullt, och dessutom undfägnades ett par gamla gubbar. De tyckte nog, att vi voro ett lustigt sällskap, som reste omkring med så mycket mat.

Men hvar voro nu Louise och Ida, som skulle möta oss i Berg? Efter mycket spejande syntes ett par stora röda parasoll, som närmade sig, och under dessa igenkände vi snart våra vänner. Tillsammans med dem besågo vi först Vreta kyrka, och sedan började fotvandringen. Ehuru det var på eftermiddagen, var hettan tryckande, och vi började just att känna oss "uppgifna" och trösta hvarandra med, att vi endast hade $\frac{1}{4}$ mil kvar; vägen gjorde i detsamma en skarp sväng åt öster — och så var all trötthet liksom bortblåst. En ny utsigt öppnade sig: Roxen låg spegelblank framför oss, och till venster reste sig Stjernorps ståtliga slottsruin ur en tät bädd af löfskog. Utrop af beundran ville aldrig taga någon ända. Vi uppmanades emellertid att ej fördröja oss med att beskåda Stjernorp. Vi skulle sedan se det både i solsken och månsken: programmet var redan uppgjort.

I rask fart bar det nu af fram till Kolfall. Sista biten var en uppförsbacke, som gerna kunde haft Vermland till hemort. Kolfall är en idyll, der det ligger på en höjd, inbäddadt i björk- och furuskog. Höjden stupar åt ena sidan brant ned mot en å, som drifver en såg. I ån skjuta löfklädda uddar ut, och der funnos skuggiga tillflyktsorter mot sol och hetta. Att Roxens norra strand ej hör till det *slåta* Östergötland, kommo vi snart underfund med. Vi kommo fram just lagom för att i solnedgången skåda ut öfver Roxen och det midtemot liggande Linköping med dess vackra kyrkturn.

Följande dag voro vi uppe i Stjernorps 4 våningar höga ruin. Slottet ödelades i slutet af 1700-talet, som det påstås genom mordbrand, anstiftad af en tatterska, som blef nekad herberge. Hennes

bild finnes på en af väggarna i ruinen, och den, som vid betraktandet af densamma högt uttalar sig om hennes grymhet, kan vara säker på att råka ut för någon olycka, innan han lemnat ruinen; det troligaste är, att han bryter benen af sig. Då vi kommit ut förtrodde mig en af flickorna, att hon högt ropat: elaka käring, men jag kunde ju själf öfvertyga mig om, att båda hennes ben voro oskadda. Innan vi lemnade ruinen hade vi påmint oss Snoilskys dikt "Vapenbröderna". Det var ju på "Stjernorps tinne flagga gul och blå steg upp".

Allt här i verlden har ett slut, och så äfven vårt besök på Kol-fall. Öfver Berg färdades vi till Motala, der vi togo allt sevärdt i beskådande. Sedan vi ätit festmiddag i gästgifvargårdens vackra trädgård vid strömmen, fattade vi det beslutet att vandra till Vadstena. Och nu voro vi på slätten! Rundtomkring oss böljande sädesfält, endast afbrutna af bondgårdar med större eller mindre trädgårdar — det var den utsigt vi hade, så långt ögat kunde nå. Medgifvas måste att för trötta fotvandrare är en slätt icke lika angenäm som en skog. Då vi på slätten skulle hvila, måste vi endera slå oss ned på dikeskanterna eller ock gå in i en gård och bedja om lof att hvila på en bänk utanför. Vi valde den sistnämnda utvägen, blefvo öfverallt väl mottagna och ofta bjudna att stiga in och hvila i "kammarn". En verklig fördel har dock slättlandet framför bergslandskapen: korna äro ej på sommarnöje uppe i fäbodarna, och det är verkligen både angenämre och mer stärkande att släcka sin törst med söt mjölk än med surt svagdricka, som man får göra sommartiden i Dalarna.

Då vi på aftonen kommo till Vadstena, uppsökte vi en skolkamrat och blefvo af hennes mor inbjudna att bo hos dem. Att gästfrihet alltid varit en nordisk dygd, det visste vi af gammalt; nu började vi tro, att den hade sin rätta blomstringsort i Östergötland. Sedan vi besett staden tyckte flickorna, "att Vadstena stod alldeles för litet omtaladt i geografien". Man fråssade ju riktigt i minnen från forna dagar, och nutiden var ej häller att förakta. Planteringarna utmed Vettern och vår värdinnas lilla vackra trädgård gå ej lätt ur vårt minne.

Men framåt, gälde det ånyo — till Omberg. Och så åter en marsch öfver slätten. Vi hade på Alvastra gård betingat oss rum hos patron Rhenström, som tager emot Ombergsresande. Först sent på qvällen kommo vi till en gård, som vi antogo vara Alvastra. Vi vågade en sakta knackning på en dörr, hvilken dock ej hördes, så att vi en god stund fingo stå der i halfmörkret. (Ett rättvist straff därför att vi voro så sent ute.) Slutligen kom en jungfru ut och förvisade oss om, att vi voro på Alvastra, och så fördes vi in i en flygelbyggnad, der två stora rum stodo till vårt förfogande. De, som själfva

någon gång varit trötta fotvandrare, kunna fatta den känsla af välbehag, som grep oss vid åsynen af trefliga rum och bäddade sängar. Som en välkomsthelsing stodo doftande rosor på ett bord.

Under de dagar vi tillbragte på Omberg, ströfvade vi omkring på berget ända upp till hjässan. Ombergs skönhet är prisad af så många, att jag ej ens vill försöka att öka deras tal. Sista aftonen tillbragte vi vid ruinen. Då man är 16 år kan man väl ej begära bättre än att få svärma i mänsken i en klosterruin! "Gymnasterna" — två af flickorna, som hade A i gymnastik, hedrades med detta namn — sutto naturligtvis högt uppe på en gammal mur. — Gymnasterna ville hälst gå 3 mil om dagen (hvilket dock aldrig beviljades) och voro vid alla marscher våra lätta förtrupper. Då vi slogo läger, och det gälde mat och sömn, måste jag likväl sanningsenligt erkänna, att de bildade hufvudstyrkan. — Innan vi lemnade Alvastra, gjorde vi en roddtur till Röd-gafvets grotta, och så begåfvo vi oss på väg till Grenna.

Då vi kommit in i Småland, blef vägen sällsynt vacker. Den ligger högt mellan berg och skog, och emellanåt ser man Vetterns klara spegel. I närheten af Grenna fingo vi syn på ruinerna af Brahehus uppe på ett berg och befunno oss sålunda på "Grefve Pers" område. Grenna har 3 mil till närmaste järnvägsstation! Der är också lugnt och stilla i den lilla staden, som ligger inbäddad i trädgårdar med berget som en mur bakom sig, och Vettern framför sig. Om jag skulle sjunga någon af de svenska sjöarnas lof, så blefve det hvarken Mälarns eller Siljans — de ha fått lofsånger nog — utan Vetterns. Den har något af hafvets natur, den är så frisk och rörlig och har om aftnarna så underbart vackra färger. I Grenna hade vi vårt hem i prostgården. Några af flickorna bodde nere i trädgården i "gamla prestgården", der man med visshet vet, att Gustaf Adolf bott vid sina besök i Grenna. Hvad kunde man bättre begära! Första dagen vi voro i Grenna inträffade något högst ovanligt — det hällregnade. Men hvad gjorde det! Vi voro i god hamn, och dessutom hade vi ju hört landtmännens suckan efter regn. Om qvällarna hade vi som goda patrioter instämt i denna suckan — men om morgnarna hade vi som glada turister fröjdats öfver solskenet. Nu var emellertid regnet välkommet.

Följande dag var vädret åter vackert, och den segelbåt våra Grenna-vänner beställt från "ön" väntade oss kl. 9. Efter ett par timmars treflig seglats landade vi på Visingsö och styrde först kosan till Visingsborg. Kyrkan, fasaneriet, ekplanteringarna — alltsammans besågs. Till sist åkte vi "remmalag" öfver en god del af ön, som är slät som ett golf. Det fordon, som begagnas vid remmalag är bottnen

af en mindre höskrinna, på hvilken en madrass lägges, och så sitter sällskapet rygg mot rygg med hängande ben. Ön har naturligtvis en punkt, hvarifrån man har "en präktig utsigt", och naturligtvis skulle vi dit. Punkten är Kumla kyrktorn.

Från Grenna gingo vi österut uppför berget, vägen fram till sjön Noen. Det var första gången vi buro våra ränslar. Förut hade vi skickat dem med ångbåt emot oss. Det kändes nog litet besvärligt i backarna, och Sigrids ränsel befans i synnerhet vara mycket tung. Vi undersökte dess innehåll och funno, att der bland annat fans ett ansenligt förråd af cakes och chokolad. Vi lofvade Sigrid högtidligt att göra allf, hvad vi kunde för att lätta hennes börda, och att vi vid alla hvilostunder troget höllo vårt löfte, det kan hon själf intyga. Nu kunde vi i skogarna hvila riktigt efter vårt hjärtas lust. Huru vederqvickande var det ej för oss stadsbarn att med ränslarna under hufvudet ligga utsträckta i granarnas skugga och skåda upp i den blå himlen öfver oss! Innan aftonen skulle vi vara vid Botorp, en af flickornas sommarhem.

Då vi kommo fram till Noen, beslöto vi att om möjligt skaffa oss båt; vi skulle derigenom bespara oss en marsch på $\frac{1}{2}$ mil. Vi gingo in i en bondgård och framstälde först vår vanliga fråga: om vi kunde få köpa litet mjölk. Vi serverades af far själf en dryck, som i Stockholm skulle ha kallats tjock grädde, och då vi skulle betala, kunde han ej förmås att taga emot något. Derpå framstälde vi vår önskan om att få båt öfver sjön. Äfven detta lät sig göra. Far hade två "skepp", och hans barn, en son och en dotter, skulle få ro oss öfver. "Skeppen" sågo litet betänkliga ut; de liknade små flata tråg och måste flitigt ösas, men då far försäkrade, att det ej var farligt, begåfvo vi oss af. Under färden började det småregna och blåsa, och vår roddare började tala om "cykloner". Om han själf trodde på en storms annalkande, eller om han blott ville skrämma oss, vet jag ej. Emellertid var det med stor glädje jag såg oss alla välbergade i land. Då vi skulle betala våra roddare, voro de lika omöjliga som fadern; icke ett öre ville de taga emot.

Regnet upphörde snart, och alla mödor och all rädsla glömdes, då vi välkomnades af Annas mor och systrar. Också kunde vi vara nöjda med oss själfva: vi hade gått dugtigt, icke ätit någon ordentlig middag och varit med om en äfventyrlig båtfärd. Efter en stunds hvila, och sedan vi efter Annas ordination fått "mycket mat", sprang ungdomen "sista paret ut", och slutligen tog man sig en svängom. Flickorna tycktes icke hafva blifvit uttröttade af förmiddagens vandring. Vi tillbragte sedan några glada dagar på Botorp.

Vid Sommens station, dit vi kommit öfver Gripenberg, togo vi in på det lilla hotellet. Jag gjorde der samma iakttagelse som i fjol: att bo på hotell är för ungdom något mycket tilltalande. Man är der sin egen herre, och så är det något "ovanligt". Då vi om aftonen sutto kring tebordet, brast munterheten riktigt lös, och det ville aldrig taga slut på skolhistorier. Vi stodo nu vid ingången till "det okända landet." Dittills hade vi färdats i kända trakter och för det mästa bland vänner och bekanta, men nu skulle vi rakt igenom Östergötland till Gamleby, genom bygder, der ingen jernväg finnes, och der vi endast obetydligt kunde begagna oss af ångbåtar. "Det okända landet" hade något lockande för flickorna. Der kanske vi kunde finna "ladan".

Kl. 1 följande dag stodo vi på Norra Vi brygga i Ydre härad, sedan vi med ångbåt farit öfver Sommen. Dagens mål var Ed, en egendom, der vi genom en god väns bemedling skulle få inackordera oss några dagar. Från ångbåtsbryggan till Ed hade vi emellertid 5 fjerdingväg — och det hällregnade. En liten bit från bryggan ligger det för sin naturskönhet i trakten väl kända Ribbingshof. Dit hade vi fått ett rekommendationsbref från samma goda vän, som skaffat oss tillträde till Ed, men jag har alltid känt en viss fasa för dylika brefs framlemnande. Jag tog emellertid mod till mig, lemnade brevet och bad derjämte att få lägga kvar litet resgods, som vi efter några dagar skulle afhämta. Vår anhållan beviljades, och jag hämtade flickorna från ett vagnsskjul, der de stått för regnets skull. Vi lemnade flickerna, och så skulle vi gå. Regnvädret hade stämt ner sinnena. Jag hörde hviskningar om att få dröja öfver regnet, och så kommo några stilla suckar om hunger. Husets värdinna kom nu ut och bad oss lägga af de våta kapporna och slå oss tilj ro öfver middagen. Det blef soluppgång på flickornas anleten! Och så kommo vi in i stora, vackra rum, der möblerna icke höllo på att slå omkull hvarann, som i våra stockholmshem, utan der allt såg så gammaldags fredligt ut. Flickorna fördes omkring i gästrum och skafferier och funno, att ett landthem är något mycket tilltalande. Vi befunno oss nu i närheten af de Rääfska godsens och fingo höra historier både om "urkon" och "urberget". Efter middagen, då regnet upphört, sutto vi på verandan och kunde ej nog beundra "den viken och det berget", som enligt Sigrids utsago aldrig skulle gå ur hennes minne. Jag hade alldeles glömt bort rekommendationsbrevet.

Omkring kl. 5 gingo vi från Ribbingshof för att i god tid hinna fram till Ed. Det är klart, att flickorna ej nog kunde prisa inledningen till det okända landet. Ribbingshof var ett rent paradys, "och maten var så god, att det nästan var synd att äta upp den." Sedan vi gått en

stund, kommo vi in på Bulsjö egor. Skogarnas sköflande synes för familjen Rääf hafva varit en styggelse, ty i den skog, genom hvilken vi vandrade, hade visst aldrig yxan varit synlig. Det regnade ej längre, men gräs och mossor stodo ännu fuktiga, och himlen var halfklar. Ingen människoboning syntes, och vi hörde intet annat ljud än på afstånd sorlet af Bulsjöån. Skratt och prat upphörde snart af sig själf, — det var en sådan der högtidsstund i naturen, då vi kunna lyssna till "ensomhedens store sang".

Sedan vi gått genom skogen, började vi så småningom fundera på, om vi ej snart skulle vara vid Ed. Genom bref från fru Å. (Eds värdinna) visste vi, att Ed om sommaren var mötesplatsen för släktningar från när och fjärran, och att der för tillfället var särdeles godt om ungdom; före vår ankomst fans det redan 18 stycken. Det var med en viss bäfvan vi tänkte på att föras in bland så många obekanta människor. "De aderton" spelade i flickornas fantasi en förskräcklig rol. Som vanligt var sista biten dryg, och intet Ed syntes till, då slutligen ett smällande ljud, som af vana öron genast uppfattades som slaget af en krocketklubba, lät oss ana att vi voro framme. Vi hade gissat rätt; en af de aderton stod der i hvit mössa med en klubba i handen. Så vandrade vi öfver gården och sågo hufvuden i alla fönster och en veranda full af folk. Lyckligtvis fingo vi snart sofva på saken, och följande morgon då vi åto frukost under en jättestor lind ute på gården, funno vi snart, att Eds innevånare voro idel vänliga och tillmötesgående människor, som på bästa sätt togo sig af främlingarna. Bekantskaper stiftades märkvärdigt snabbt. Det går också fortare och enklare med den saken under gröna träd och blå himmel än mellan fyra väggar.

De dagar vi tillbragte på Ed voro i hög grad angenäma. En förmiddag gjorde vi en tur till Forsnäs, der gamle Rääf lefvat och dött. Huru många historier fingo vi ej höra om den gamle göten! Ed ligger vid den vackra sjön Östra Lägern. En eftermiddag skulle vi företaga en båtfärd. Då vi kommo ner till bryggan, lågo der fem löfklädda båtar; i hvar och en af dem satt en student som roddare — och så bar det af ut mellan löfklädda holmar in i ett sund med speglande vatten, och der lade vi oss stilla, och så sjöngs der i båtarna solosång och duetter, och så pratades och skrattades, och äfven de gamla kände sig unga.

Jag tror icke, att folk i allmänhet vet, hvilka naturskönheter, som finnas dolda i det tämligen undangömda Ydre. Vi hafva nog alla hört och läst om Norrlands elfvar och berg, men icke så många hafva hört talas om de granklädda höjderna och om sjöarna med deras vikar och leende stränder i Ydre. Och så den stillheten! Ingen jernvägsringning

och inga ångbåtspipor och inga resande engelsmän. Ja, den som en gång njutit af det landets skönhet, han längtar dit igen. Flickorna började nu att tänka tillbaka på det förflutna och funno, att vi lefvat som i "en skön dröm", som tyvärr en gång måste taga slut. Och alla människor vi träffat hade varit så snälla — man kände sig i tacksamhetsskuld till hela mänskligheten — och ingen dag hade varit den andra lik; man upplefde ju så mycket underbart, och hvad skulle man ej få att minnas!

Med stor saknad lemnade vi Ed och vandrade till Årteflods gästgifvaregård. Då vi der anhöllo om nattqvarter, fingo vi först ett nekande svar, då stället endast var skjutsstation, men efter något parlamenterrande togos vi emot. Alla flickorna stufvades in i ett rum, och jag fick bo uppe på en sal. Ställets anrättningar voro i hög grad enkla, och vi gladdes öfver vårt teförråd, som nu först behöfde användas. Då den der ladan ej tycktes uppenbara sig, var det ju alltid något att bo på en gästgifvaregård midt på rama bondlandet.

Nästa dag voro vi i Kisa kyrkby, men som hettan den dagen var öfvervældigande, tror jag, att vi af Kisas alla härligheter satte badhuset högst. Visst var åns vatten brungult, men det beredde ändå någon svalka. Från Kisa åkte vi till Hofby ångbåtsstation vid Åsunden. Att gå den dagen var omöjligt, åtminstone så länge man hade pengar i sin portmonnä. Vid Hofby fingo vi vänta några timmar; för flickorna gick dock tiden fort, då de använde den till att, liggande raklånga på hårda marken, sofva ungdomens ljufva sömn. Med ångbåt gingo vi öfver Åsunden och voro dagen derpå i Södra Tjusts härad.

Vägen gick först genom allvarliga furuskogar, backe upp och ned, der vi endast mötte kolbönder med deras lass; senare kommo vi in i mer leende trakter — det var som att vandra i en park af löfskog. En af våra medresande på Åsunden hade uppmanat oss att ej gå förbi Odensviholm, Tjusts perla, som för öfrigt låg i vår väg. Vi gingo också in på herrgården, uppsökte inspektoren och bådo om tillåtelse att se oss om, hvilket beviljades. Ställets egarinna var för tillfället bortrest, men en hennes släkting uppsökte oss, och efter en liten stund sutto vi i den stora salongen med utsigt öfver den vackra sjön — och med detsamma hade vi förlorat all själfbestämmerätt. Att gå fram till Gamleby den dagen var ej att tänka på. Nu skulle vi först äta middag, och sedan fingo vi se, hvad framtiden kunde bära i sitt sköte. Och framtiden bar i sitt sköte en promenad i den stora parken, en båtfärd till Odensvi kyrka, från hvars torn vi beundrade utsigten, och på qvällen hade vi tre gästrum till vårt förfogande — det okända landet var i sanning underbart.

Kl. 7 följande morgon voro vi på väg till Gamleby. Visserligen hade vi under vår resa sökt att vara goda ekonomer, men vi fingo under vägen en nyttig påminnelse om, att det fans större ekonomer än vi. Under en af våra raststunder kom en liten flicka och bjöd ut smultron. Efter avslutad handel frågade vi, om hon nu behöfde gå de tre fjerdingsvägen fram till Gamleby. — Ja, hon hade en half kull ägg att sälja. — Vi funno snart, att det kunde vara ganska hederligt att hafva litet förning till fröken L. på Ekhult, och så köptes äggen. — "Nå, nu slipper du väl gå till Gamleby?" — Nej, hon skulle köpa mjöl. — "Finnes ingen handelsbod i närheten?" — "Jo, straxt bredvid, men der får jag ge fem öre mer för 5 marker". — För flickan var tydligen tid ej pengar, och då hon gick barfota nöttes ej kängorna. Vi hade emellertid föresatt oss att befria henne från vandringen till Gamleby och lemnade henne femöringen, som skulle sparats in. Nu gick hon hem nöjd, och vi packade in våra ägg i litet hö i en ränsselficka.

Sedan vi i Gamleby hvilat litet, vandrade vi i rask fart fram till Lofta prostgård, i hopp om att der träffa fröken L., flickornas klassföreståndarinna, som inbjudit oss till sitt sommarhem, Ekhult. Såsom vi hoppats, var fröken L. hos sina släktingar i prostgården, och nu blef det ett välkomnande, ett berättande och ett frågande utan all ända. Något uppbrott kom ej i fråga, vi skulle tillbringa dagen i prostgården. Detta var något för flickorna. Verkligheten passade alldeles in med de föreställningar man gjort sig om "en prestgård på landet". Huset var fullt af folk, från de vördnadsvärda "bedstemödrarna" till små skolpojkar från staden, som skulle ut på sommarbete. Och så utomhus: ladugård, höns hus och allt, hvad man kunde önska. Först kl. 12 på natten voro vi inqvarterade på Ekhult.

Vi hade kommit öfverens om, att i fall vädret var vackert, skulle vi följande dag, som var söndag, begifva oss till kyrkan — men må det förlätas oss, att då vi kl. 8 på morgonen hörde hällregnet piska på våra rutor, helsade vi det med glädje och somnade om. Två morgnar i rad hade vi ju varit på fötter kl. 6 och sedan marscherat duktigt, och då kyrkstöten ej mer har någon omsorg om de sofvande, hade vi bestämdt väckt förargelse i kyrkan. Gudstjenst hölls sedan hemma på Ekhult.

På måndagen företogs en utflygt, som af flickorna anses som resans glanspunkt. Vi seglade på morgonen till Segersgårde, som ligger mellan två vikar af Östersjön. Från ett utsigtstorn kunde vi se ut åt de båda vattnen. Så följde bad i det salta haf, kaffekokning och frukost i det gröna; endast *en* skuggsida fans i vår glada tillvaro. Vi måste vara hemma kl. 4, då vi alla skulle hämtas i vagn till Ottinge,

en egendom i närheten, för att der äta middag. På återvägen lugnade det af betydligt, så att flickorna måste ro. En af båtkarlarna förklarade, att Anna rodde som "en hel karl". På afstånd hade vi ej gladt oss åt Ottinge-middagen, men på aftonen funno vi, att dagen ej kunnat få ett värdigare slut.

Så kom dagen för uppbrottet. Flere af våra Lofta-vänner följde oss till Öfverum, dit vi färdades i en löfklädd höskrinna. Vi åkte 1 $\frac{1}{2}$ mil under äreportar; det var ju ett festligt slut på vår Lofta-vistelse. Äreportarna bestodo af unga björkar, som bundits fast vid skrandan, och öfver hvilka tältduk kunde spännas ut i händelse af regn. Sedan vi i Öfverum sett oss omkring, kom skilsmessans stund, då Lofta-boarna återvände. Vi voro öfver natten på Öfverum, der vi i Disponentens familj hade gamla vänner, och morgonen derpå besågo vi alla verkstäderna.

Sedan foro vi med jernväg till Norsholm, och som våra kassor, ovanligt nog vid en fotvandring slut, voro i mycket godt skick, hade vi tagit plats i en utsigtsvagn för att kunna se den särdeles vackra vägen. Från Norsholm gingo vi med ångbåt till Stockholm, dit vi återkommo den 22 juli. — Och nu har jag i tankarna gjort resan om igen och tager ånyo afsked af flickorna, gifvande dem det vitnesbörd, att de voro förträffliga reskamrater. Ingen af dem hade för tränga skor, men alla hade de friskt mod och ett hurtigt sinne.

Fredrika-Bremer-Förbundets meddelanden.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiekomité. Vid komiténs senaste sammanträde lemnade sekreteraren bl. a. en redogörelse för huru långt grundläggningsarbetet för allmänna stipendiefonden framskridit. Häraf framgick, att 7 personer antagit kallelse att medverka som länsombud och 33 som lokalombud, samt att till dessa personer hafva sammanlagdt 1,026 anteckningslistor utdelats.

anmält sig *112 sökande*, oaktadt flera af de senast utexaminerade ej ännu kunnat erhålla plats.

Donation. Aflidna fröken Henriette Wachtmeister å Näs i Södermanland, har, förutom andra storartade legationer till såväl enskilda som välgörenhetsinrättningar, donerat till *lilla hushållsskolan vid Sundbyberg* 20,000 kr.

Qvinnosaken har i brukspatron *Th. L. Bohnstedt*, som nyligen aflidit, förlorat en varm vän. Hr Bohnstedt var en af de första motionärerna till förmån för högre elementarskolor för flickor, samt har nyligen med ord och handling visat sitt deltagande för Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiefond.

Norge. *Sedlighetsfrågan.* I sept. sistlidet år hölls i Kristiania ett af omkring 1,100 kvinnor besökt möte, hvarvid uttalades den förhoppning, att regeringen genom upphäfvande af nu gällande förordningar rörande prostitutionen måtte göra ett försök till botande af denna samhällets gräsliga kräftskada. Såsom en följd af detta möte må kunna betecknas justitiedepartementets skrifvelse den 14 dec. till Kristiania stift, hvori meddelas, att den af polisen dittills utöfvade kontroll af prostituerade kvinnor samt dermed sammanhängande förhållningsregler komme att upphöra den 15 febr. 1888 och uppmanas hälsovårdsmyndigheterna att vidtaga de mått och steg de kunde finna saken påfordra.

Danmark. *Dansk kvindesamfund* höll i nov. sistlidet år ett sammanträde, vid hvilket med. kand. fröken Emmy Kramp föreslog till sättande af en komité med uppdrag att arbeta för utbildande af kvinnliga handverkare, hvilket förslag efter en kort diskussion antogs. Vid ett nytt äfven talrikt besökt möte höll Landstingsmand Th. Nielsen föredrag öfver "kommunalverksamheten och kvinnors deltagande deri" samt framlade i samband dermed två lagförslag, nämligen "förslag om förändrad valrätt och valbarhet till fattigvårdsstyrelse" samt "förslag till lag om kvinnors valbarhet till skoloråd". "Dansk kvindesamfund" har rönt god framgång under sistlidet år; antalet medlemmar är nu öfver 1000 och prenumeranterna på samfundets tidskrift hafva mer än fördubblats. Samfundet har föranstaltat 72 möten med föredrag i hela landet, hvilka möten öfverallt omfattats med stort intresse.

Kvindelig fremskridtsforening har alltsedan hösten hvarje vecka hållit möten med föredrag och diskussion, samt äfven anordnat tjänsteflickmöten, vid hvilka uttalats önskvärdheten af en normal arbetsdag för tjenarinnor eller, om detta ej kunde ernås, af en bestämd fritid under veckan förutom den sedvanliga söndagsfriheten. En komité bestående af medlemmar af föreningen, två tjänsteflickor m. fl. nedsattes för att utreda saken.

Förslag till nordiskt qvinnomöte. "Kvindelig fremskridtsforening" har föreslagit "Dansk kvindesamfund" ett gemensamt anordnande af ett stort nordiskt qvinnomöte i Köpenhamn under tiden för konst- och industriutställningen i sommar för diskussion om kvinnans rösträtt, om samskolor m. m. Samfundet har svarat, att dess styrelse ärnar försöka samla till *privat* möte medlemmar af nordiska qvinnoföreningar, som besöka utställningen; detta i syfte att pröfva om och i hvil-

ken mån en samverkan föreningarna emellan kunde uppstå. Deremot anser samfundet för sin del sammankallandet af ett stort offentligt qvinnomöte för brännande frågors diskuterande mindre lämpligt.

Antalet qvinnor i industriens tjänst har i Köpenhamn, enligt statistiska uppgifter, på de sista 30 åren *sexdubblats*. Den starkaste tillväxten har egt rum under den senaste femårsperioden.

Om qvinnors anställande vid riksdagens stenografiska byrå samt dess öfriga expeditioner har hr F. Bayer väckt förslag i folketinget.

Lagförslag om qvinnors kommunala valrätt och valbarhet. Det af folketinget tillsatta utskottet tillstyrker förslaget, dock med den ändring, att det, såsom förhållandena nu äro, inskränkes till valrätten ensam. Landstinget har afslagit detsamma med 34 röster mot 13.

Petition om upphäfvande af den lagskyddade prostitutionen eller, om detta för närvarande är omöjligt, skärpande i det bestående reglementet har undertecknats af omkring 150,000 män eller ungefär hvar fjerde man öfver 18 år i landet.

I Folketinget har en af flera dess ledamöter undertecknad motion ingifvits i samma syfte.

Finland. *Qvinlig stenograf i adeln.* Adeln har godkänt ett af stenografiska föreningen i Helsingfors framställt förslag, att bland ståndets stenografer finge anställas ett fruntimmer. Som stenograf kommer således att fungera fru *S. Meinander*, berättar Aftonbladet.

Ryssland. *Den svenska slöjdundervisningen* har nu gjort sitt intåg äfven i Sibirien. Enligt ingånget meddelande har uti en skola i Irkutsk slöjdundervisning efter det svenska systemet blifvit införd.

Schweitz. *Den första qvinliga praktiserande jurist* i Schweiz jur. dr fru *E. Kempin* har öppnat juridisk byrå i Zürich, men har ej erhållit tillstånd att som sakkörare uppträda inför rätta.

Italien. *Universiteten* öppnades för qvinnor 1880 och i Bologna är en qvinna anställd som assistent hos professorn i fysiologi.

Den italienska tidskriften La Donna har i sitt oktoberhäfte en mycket berömmade artikel om slöjdundervisningen i de nordiska landen, hvari särskildt framhålles den metod för handarbete, som genomförts i Stockholms folkskolor af fröken H. Lundin, och det intresse, som en del damer, med fru A. Retzius i spetsen, visat för fattiga barns praktiska utbildning.

Amerika. *Den första qvinliga borgmästaren* finnes i Kansas och i Nebraska har en qvinna uppställts såsom kandidat till statens högsta domarembete.

Qvinliga uppfinnare äro, enligt en amerikansk tidning, ingalunda få och i Förenta Staterna lär till slutet af år 1886 af qvinnor uttagits patent på ej mindre än 935 uppfinningar inom olika områden.

Korrespondens.

Till redaktionen af Dagny har, som svar på den i november-december häftet förekommande artikeln af Eva Wigström: "Huru vårdas våra små barn", inlemnats ett bref, undertecknad Spe, hvilket vi i brist på utrymme ej kunna återge i sin helhet, utan måste nöja oss med att endast i korthet referera.

Brefskrivaren börjar med att uttala sitt erkännande af den "välmening", som ligger till grund för Eva Wigströms råd till föräldrar, att utbyta "barnflickan" mot "en barnsköterska ur de bildade klasserna", och yttrar den åsigtten, "att en mor med en smula omtanke för sina barn obetingadt bör gifva den senare företrädet, om båda samtidigt anmäla sig." — — — — Derpå lemnar brefskrivaren en skämtsam målning af den vanliga barnflickan med sitt slarf och sin tanklöshet, en målning, som dock innebär en ironisk anspelning på mammornas benägenhet för att låta barnflickan tjenstgöra som syndabock, hur oskyldig hon än är till de missöden, som drabba de under hennes vård stälda barnen.

Vidare gör brefskrivaren till sin uppgift att framhålla de förtjenster, som den af Eva Wigström så illa åtgångna barnflickan torde ega. Han påpekar den tillgifvenhet man ofta påträffar hos en sådan simpel tjennarinna, ja den uppoffrande kärlek denna mången gång visar sitt husbondfolks barn, "om ett så vackert ord får användas om en så fortigt ömhet som en barnflickas." — — — — Äfven den omständigheten, att den obildade barnflickan, just genom sin brist på uppfostran, "ej kommit till insigt af sitt qvinliga värde", utan med jemnmod låter sig snåsas och förbises, är ett ytterligare skäl, som talar till hennes förmån, menar brefskrivaren. Under en "barnfrökens" ledning deremot behöfver, derom är brefskrivaren öfvertygad, ej barnen längre utsättas för "pigornas sällskap och inflytandet från pigkammaren." De lära sig skick och goda seder, aktas för "djurplågeri" och andra förderliga synder och laster, och "modern kan tryggt sluta sin dörr om qvällarna och hafva den stängd till långt in på morgnarna: hon vet, att barnen äro i goda händer." Vår insändare tycks ej hysa höga tankar om vår tids mödrar, framförallt icke vår hufvudstads, dock gifves dem det erkännande, att äfven bland dem förekomma sådana, hos hvilka "en verklig moders uppoffrande kärlek och ständigt vaksamma omsorg aldrig förnekar sig", och att lefvande exempel finnas på, "att en moder som i sanning är moder, aldrig känner sig fritagen från ansvar genom en annans biträde."

Hvad nu en s. k "barnfröken" sjelf tänker om sitt ansvarsfulla kall, belyses af Spe genom ett bifogadt bref från en dylik ung flicka, stäldt till en vän, och skrifvet efter en månads utöfvande af tjensten. Den stackars flickan låter deri allt annat än glad. Hon har, oaktadt sin goda vilja, ej förmåga att utan knot draga plögen på det nya "arbetsfältet för bildade offervilliga qvinnor", ty hon känner tungt den ensamhet, som oundvikligen medföljer en sådan mellanställning, som den hon måste intaga. Öfverhopad af göromål, af hvilka många äro för henne nya och motbjudande, har hon aldrig tid med något annat än barnen, "och väl är det", tillägger hon, ty då kännas ensamheten mindre. Med "herrsskapet" har hon föga beröring, och då främmande komma, blir hon "förstås" presenterad, men "hvilken bryr sig om en stackars barnflicka." Hon söker visserligen trösta sig med, att hon dock gör nytta åt barnen, men, säger Spe, "att blifva ett offerlam, det kunde hon icke finna sig i." "Skola vi kunna förlåta henne denna svaghet?"

Korrespondens.

(Forts. fr. sid. 64.)

Är dryckenskapen i tilltagande bland kvinnorna?

"Denna fråga, framställd af L—f i Dagnys sista häfte för år 1887, är ej så alldeles lätt att besvara "med ett klart ja eller nej", som förf. till uppsatsen tycktes tro. Men ställes frågan så: "Är bruket af vin och spirituösa drycker mera allmänt bland kvinnorna nu än för 40 å 50 år sedan", så blir svaret ett klart ja."

Så börjar Eva Wigström ett insänt anförande, hvilket vi måste inskränka oss till att i sammandrag meddela.

Efter att hafva betonat skillnaden mellan bruk och missbruk, kastar förf. en blick tillbaka på förhållandena sådana de för 30 år sedan tedde sig, åtminstone i Skåne, med afseende på bruket af spirituosa bland kvinnor. I stället för att det vid den tiden skulle hafva ansetts för en förolämpning att bjuda en kvinna punsch, skulle i våra dagar en värdinna betrakta den gäst med förundran, som vägrar att förtära en dylik välfägnad.

Förf. meddelar vidare en del iakttagelser, hvilka utgöra ytterligare bevis för den utbredning detta bruk i olika landsdelar vunnit bland kvinnorna, samt framhåller såsom sin åsigt, att det först spridt sig hufvudsakligen på medicinsk väg, men erinrar äfven om ärftlighetens betydelse i dylika frågor.

Härefter yttrar hon i uppsatsens senare del följande ord:

L—f tager för afgjordt, att "qvinnorörelsen kommer att anklagas för ifrågavarande missbruk". Möjligt, men då blir det antagligen blott af sådana personer, som i hela qvinnorörelsen endast se det derur utskjutande vattenskott, som företrädesvis fått namnet "qvinnoemancipationen." Dock, med eller utan qvinnofrågan, är det en rent mänsklig pligt för oss kvinnor att afhålla oss från sådana oskick, som kunna blifva till laster. Det tillhör de inom hvarje sällskapskrets tongifvande kvinnorna att i ord och handling motarbeta seden att bjuda kvinnor på starka drycker, hvad namn dessa än hafva. Och det tillkommer derjämte hvarje kvinna att aktgifva på sig själf, så att hon klart vet, om hon har fallenhet för att begagna stimulerande medel eller ej, och att i förra fallet vidtaga åtgärder för att skydda sig mot frestelser af denna art."

Förf. fortsätter vidare: "Hittills har rådande seder samt den mot kvinnor strängare moralen i allmänhet varit henne ett slags stöd äfven mot ifrågavarande frestelser. Nu har lefnadssättet fått andra former, umgänget mellan könen är friare — men därför fordrar man af kvinnan, att hon ser till att gå sin tilja rätt och stadigt."

"Det är mitt fasta hopp", så slutar insänd. sin uppsats, "att blir blott ifrågavarande osed tagen skarpt i betraktande af oss själfva, så skall den också bekämpas med den uthållighet, som är kvinnan egen, så att vi icke skola hafva behof af några artificiella dygdeskrankor för att bland oss stäffa och förvisa bruket af starka drycker som njutningsmedel."

Anmälan.

Den stora och glädjande framgång Dagny rönt under första åren af sin tillvaro manar att låta henne fortgå i samma riktning och efter samma program. Dagny skall således äfven under 1888 verka för Fredrika-Bremer-Förbundets ändamål, en sund och lugn utveckling af arbetet på qvinnans höjande, och vill hon därjemte söka afvärja eller varna för de missriktningar, som hota att föra qvinnofrågan på villospår. Dagny vill äfven meddela literära uppsatser, kortare berättelser m. m.

Dagny utkommer med 1 à 2 tryckark för hvarje månad och skall tills vidare utgifvas under ledning af S. L.—d Adlersparre, biträdd af en redaktionskomité.

För följande häften hafva utlofvats: **Minnesteckning öfver Agnes Hamilton f. Geijer** och utdrag ur hennes bref af Ernst Beckman, **Qvinnouppfostran och nervositet** af Seved Ribbing, **Literär kritik** af prof. Lidforss, **Qvinnouppfostran och hemlif i Frankrike under feodaltiden** m. m. Vidare har Dagny att vänta bidrag af Ernst Ahlgren, Ellen Fries, Uffe, Nils Erdmann m. fl.

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af förbundet . . . kr. 2,50

För icke medlemmar " 4,00

Förbundsmedlemmar prenumerera å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 19 Lilla Vattugatan, personligen eller medelst postavisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Då priset sålunda är satt så ytterst lågt i syfte att göra Dagny tillgänglig i så mycket vida mån som möjligt, påräknar hon, att hennes vänner måtte kraftigt verka för hennes ytterligare spridning. Den, som till byrån insänder en peng 24 kr. i prenumerationsmedel eller bevis att enahanda belopp förklarats vid postanstalt, som pren. å 6 ex. af Dagny, erhåller själf 4 kr.

Den med förbundets pris om 200 kr. utmärkta skriften, "om den qvinliga ungdomens husliga uppfostran", af fru doktorinnan **Hedvig Haglund**, kommer att meddelas i nästa häfte af Dagny, jämte en kort redogörelse för de andra tre täflingsskrifternas innehåll samt de motiv, hvilka vid prisets bortgivande följts af de resp. prisdomarne: fruarna **Gertrud af Klintberg**, **Charlotte Silfversvärd**, fröken **Hedda Cronius** samt generaldirektören hr **N. J. Berlin**.